

Zakończenie

Rzeczywistość społeczna, ekonomiczna i technologiczna polskich szkół podlega ciągłym przemianom. Wszyscy, którym los szkoły jako instytucji nie jest obojętny, poszukują w niej zmian. Toczą debaty edukacyjne, organizują kongresy, konferencje, seminaria. Publikują także badania i raporty.

W oczekiwaniu na konstruktywne zmiany można poszukiwać rozwiązań na zasadzie przyjęcia filozofii szkoły jako „organizacji uczącej się”.

Z pewnością do wprowadzenia zmian w edukacji potrzebne jest współdziałanie i współpraca wszystkich zainteresowanych.

Od czego zatem należy zacząć? Czy od ewaluacji polskiego systemu edukacji?

W latach 2004–2015 Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu oraz Ministerstwo Edukacji Narodowej wydało sześć rozporządzeń w sprawie nadzoru pedagogicznego oraz w sprawie wymagań dla szkół i placówek. Nadzór pedagogiczny został przewidziany bezpośrednio w przepisach ustawy zasadniczej, czyli w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Ewaluacja jakości działalności edukacyjnej szkół i placówek wiąże się z określeniem stopnia spełnienia przez szkołę lub placówkę wymagań stawianych przez państwo na podstawie oceny przebiegu i efektów podejmowanych działań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, a także warunków działania szkoły lub placówki, jakości zarządzania i jej funkcjonowania w środowisku lokalnym. Można określić ten rodzaj działań jako gromadzenie i komunikowanie informacji na temat wartości przypisywanej działaniom prowadzonym w szkole czy innej placówce edukacyjnej. Ewaluacja to rodzaj stosowanych (praktycznych) badań społecznych, czyli gromadzenie wiedzy w praktyce.

Do ostatnich zmian w zakresie prowadzenia ewaluacji zewnętrznej należy załącznik do rozporządzenia w sprawie wymagań, który jest odrębnym rozporządzeniem (Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek – Dz.U., poz. 1214)¹.

Ewaluacja zewnętrzna obejmuje:

1. Zbieranie i analizowanie informacji o działaniach szkoły lub placówki w zakresie badanych wymagań.

¹ § 2.6 i § 20.2 Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 października 2009 r. w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego.

2. Opisanie działań szkoły/placówki w zakresie badanych wymagań.
3. Ustalenie czy szkoła lub placówka spełnia badane wymagania.
4. Przygotowanie raportu z ewaluacji.

Do ostatnich zmian zaliczyć trzeba wprowadzenie innego poziomu spełniania wymagań. Było: „b. wysokie”, „wysokie”, „średnie”, „podstawowe”, „niskie”. Jest: „spełnione” lub „niespełnione”.

Jak zauważa Leszek Korporowicz (201: 11)), „na skutek fatalnego nieporozumienia ewaluacja w polskim systemie edukacji stała się elementem nadzoru, który z naturalnych względów preferuje zgodne z nim, a więc formalne kompetencje realizatorów badania, a zatem i uczestników procesu. Tymczasem rozwojowo traktowany proces ewaluacji zmierza do wspierania i stymulowania refleksyjnych umiejętności ewaluowanych”.

Jednymi z bardziej znaczących prac z zakresu ewaluacji, zdecydowanie wyprzedzających „swoje czasy”, były opracowania Floriana Znanickiego. Odnoszą się one do zmian społecznych i wiążących się z nimi zmian w edukacji. Znanicki stwierdził, że podstawą do zmian w systemie edukacji powinna być systematyczna analiza jego wartości w odniesieniu do kontekstów środowiskowych i animacyjnych oraz programów i metodyk (Znanicki 1998). Autor ten zwracał uwagę na kształcenie „uspołecznionych twórców”, których zadaniem byłoby inicjowanie i wspomaganie zmian społecznych. Możliwe byłoby to, zdaniem Znanickiego, wówczas, gdy szkoła zrealizowałaby dwa zadania:

1. Rozwijanie zdolności twórczych.
2. Budowanie umiejętności współpracy swobodnie działających jednostek (Znanicki 1998: 189).

Jak zauważa Leszek Korporowicz, współczesne skomplikowane przemiany szkoły skłaniają do poszukiwania ewaluacji skierowanych na procesualność, stymulowanie dialogu społecznego, animowanie potencjałów społecznych; badań wychodzących poza technokratyczne modele oparte na kontroli, dyscyplinowaniu czy też krytyce i biegnących ku podejściom rozwojowym, otwartym na procesy uczenia się, rozumienie, wspieranie i autorefleksję (Korporowicz 2011: 25).

Niniejsza publikacja jest efektem współpracy między Uniwersytetem Pedagogicznym im. KEN w Krakowie a Kuratorium Oświaty w Krakowie. Przybliży badania ewaluacyjne dotyczące edukacji na różnych poziomach w województwie małopolskim. Opracowana została w kontekście nowych kompetencji wymaganych od nauczycieli, które pojawiły się po wprowadzeniu ewaluacji do polskich szkół, na podstawie informacji i danych pozyskanych z raportów

ewaluacyjnych sporządzonych przez wizytatorów-ewaluatorów, między innymi za pośrednictwem platformy npseo2.

Iwona Ocetkiewicz

Bibliografia

- Korporowicz L. (2011). Zmienne losy polskiej ewaluacji. Pomiedzy nadzieja, animacja i konfuzja. W: B. Niemierko, M.K. Szmigiel (red.), *Ewaluacja w edukacji: koncepcje, metody, perspektywy*. Kraków: Grupa Tomami.
- Korporowicz L. (2014). Kompetencje społeczne w procesie ewaluacji. *Meritum. Mazowiecki Kwartalnik Edukacyjny* 2(33).
- Znanecki F. (1998). *Educational and Social Change*. Frankfurt am Main: Peter Lang.

Iwona Ocetkiewicz – doktor, pracownik naukowo-dydaktyczny, adiunkt na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Pedagog, logopeda i oligofrenopedagog z doświadczeniem praktycznym w placówkach oświatowych. Jej zainteresowania naukowe zmierzają w kierunku pedagogiki społecznej i socjologii edukacji.